

УДК 351.865

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2\(32\)-182-192](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2(32)-182-192)

Цимбал Богдан Михайлович кандидат технічних наук, старший викладач кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки, Національний університет цивільного захисту України, вул. Чернишевська, 94, м. Харків, 61023, тел.: (057) 707 34 31, <https://orcid.org/0000-0002-2317-3428>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У сучасних умовах людська цивілізація зіткнулася з протиріччями між потребами, що зростають, і нездатністю економіки, системи публічного управління та біосфери забезпечити їх задоволення, не руйнуючи соціально-економічні системи. Це протиріччя ставить під загрозу не тільки задоволення життєво важливих потреб та інтересів майбутніх поколінь, а й саму можливість їхнього існування. Ідеї сталого розвитку можуть відіграти важливу роль у визначенні пріоритетів функціонування держави, її стратегії соціально-економічного розвитку та перспектив подальшого реформування економіки країни загалом і її регіонів зокрема. В цьому контексті одним із найважливіших завдань, що стоїть перед державою, є вивчення зарубіжного досвіду безпеки особистості в умовах сталого розвитку. Підкреслено, що розвиток держави, суспільства й окремо взятої особистості відбувається в межах *двох моделей* – стійкого та нестабільного функціонування, що у свою чергу позначається на системі безпеки загалом. З огляду на це актуальним видається кількісний вимір співвідношення кількості та якості соціально-економічного зростання. Виявлено, що організація публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку в державах-членах ЄС істотно відрізняється від вітчизняної. Європейська організація характеризується власним відбитком національних традицій і відповідних моделей соціально орієнтованої держави (соціал-демократичної, ліберальної, консервативно-корпоративної, загального добробуту, патерналістичної тощо). Ці моделі доволі різняться між собою, але загальними принципами публічного управління в досліджуваній сфері є нормативне визначення соціальної захищеності, згуртованості, безпековості, визнання ідентичності та партнерства.

Ключові слова: безпека особистості, публічне управління, сталий розвиток, моделі безпеки особистості.

Tsybmal Bohdan Mykhailovych Candidate of Technical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Labor Protection and Technogenic and Environmental Safety, National University of Civil Defence of Ukraine, Chernyshevskya St., 94, Kharkiv, 61023, tel.: (057) 707 34 31, <https://orcid.org/0000-0002-2317-3428>

FOREIGN EXPERIENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION PERSONAL SECURITY IN THE CONTEXT ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. In modern conditions, human civilization has faced contradictions between growing needs and the inability of the economy, the public administration system, and the biosphere to ensure their satisfaction without destroying socio-economic systems. This contradiction endangers not only the satisfaction of the vital needs and interests of future generations, but also the very possibility of their existence. Ideas of sustainable development can play an important role in determining the priorities of the state's functioning, its strategy of socio-economic development, and prospects for further reforming the economy of the country in general and its regions in particular. In this context, one of the most important tasks facing the state is the study of foreign experience of personal safety in conditions of sustainable development. It is emphasized that the development of the state, society and an individual takes place within two models - stable and unstable functioning, which in turn affects the security system in general. In view of this, the quantitative measurement of the ratio of quantity and quality of socio-economic growth seems relevant. It was revealed that the organization of public management of personal safety in the context of ensuring sustainable development in the EU member states is significantly different from the domestic one. The European organization is characterized by its own imprint of national traditions and corresponding models of a socially oriented state (social-democratic, liberal, conservative-corporate, general welfare, paternalistic, etc. These models are quite different from each other, but the general principles of public administration in the researched area are the normative definition of social security, cohesion, security, recognition of identity and partnership.

Keywords: personal safety, public administration, sustainable development, models of personal safety.

Постановка проблеми. На даний час людство зіткнулося з протиріччями між потребами, що зростають, і нездатністю економіки та біосфери забезпечити їх задоволення, не руйнуючи соціально-економічні системи. Це протиріччя ставить під загрозу не лише задоволення життєво важливих потреб та інтересів майбутніх поколінь, а й саму можливість їхнього

існування. Ідеї сталого розвитку можуть відіграти важливу роль у визначенні пріоритетів функціонування держави, її стратегії соціально-економічного розвитку та перспектив подальшого реформування економіки країни загалом та її регіонів зокрема.

Термін «сталий розвиток» набув широкого поширення після публікації доповіді, підготовленої для ООН у 1987 р. Міжнародною комісією з навколишнього середовища та розвитку [4]. У Концепції переходу України до сталого розвитку під ним стали розуміти «стабільний (стійкий) соціально-економічний розвиток, що не руйнує власної природної основи» [7].

При цьому теоретиками та практиками конкретизується, що «покращення якості життя має забезпечуватись у тих межах господарської ємності біосфери, перевищення яких не призводить до руйнування природного біотичного механізму регулювання навколишнього середовища та його глобальних змін» [3; 11].

Ідеї та підходи до характеристики сталого розвитку відповідають об'єктивній вимозі часу й можуть вирішальним чином вплинути на майбутнє, відігравши важливу роль у визначенні державних пріоритетів, стратегії соціально-економічного розвитку та перспектив подальшого реформування й нашої країни.

Аналіз правових документів України у сфері сталого розвитку та забезпечення безпеки особистості дає підстави стверджувати, що стратегію сталого розвитку неможливо створити, виходячи з традиційних стереотипів мислення. Потрібні нові наукові, світоглядні, архітепичні та синергетичні підходи, що відповідають передбачуваним перспективам розвитку. Відтак, поняття сталого розвитку визначають у контексті двох основних підходів – біосфероцентричного та антропоцентричного. Біосфероцентричний підхід пов'язаний зі збереженням біосфери як необхідної умови стійкості та еволюції життя на Землі. З огляду на це стратегія сталого розвитку має бути спрямована на досягнення гармонії для людей, суспільством і природою [3; 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти формування та безпеки особистості в умовах сталого розвитку висвітлюються такими українськими вченими, як С. Домбровська, Є. Карташов, О. Крюков, Н. Мельтюхова, А. Омаров, А. Помаза-Пономаренко, О. Коваль, О. Сидорчук, В. Солових, А. Урсул та ін. [2; 3; 5; 9-10; 11]. Однак перехід до сталого розвитку можливий у глобальному масштабі, тому будь-які рішення та дії щодо забезпечення безпеки будь-якого суб'єкта й об'єкта не повинні суперечити міжнародним імперативам сталого розвитку.

Мета статті – дослідження особливостей та механізмів публічного управління зарубіжного досвіду забезпечення безпеки особистості в умовах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення соціальної безпеки та безпеки особистості через сталий розвиток здійснюється поетапно і від реалізації тих чи інших цілей на шляху до сталого розвитку.

Поділяємо думку деяких авторів (С. Домбровської, Є. Карташова, О. Коленова та ін.), що загальною метою є становлення ноосфери [2; 3]. Ноосферна орієнтація сталого розвитку висуває перше місце інтелектуально-духовні та раціонально-інформаційні чинники та ресурси, які, на відміну від матеріально-речових та природних ресурсів і факторів, є безмежними та створюють основу для виживання й безперервно довгого розвитку цивілізації. Разом із тим ні в преамбулі, ні в заключній частині Стратегії розвитку людини та безпеки України [8] не йдеться про ноосферу як цільову орієнтацію сталого розвитку. Тобто про такий етап розвитку цивілізації, коли критерієм індивідуального та національного багатства є духовні цінності та знання людини, яка живе в гармонії з навколишнім і безпековим середовищем. Власне кажучи, сьогодні на фундаменті вчення про ноосферу фактично формується концепція сталого розвитку. Рух людства зрештою має призвести до формування передбаченої В. Вернадським сфери розуму, ноосфери, де основою багатства стануть духовні цінності та знання людини, яка живе у гармонії з навколишнім середовищем [3].

Таким чином, розвиток держави, суспільства й окремо взятої особистості відбувається в межах *двох моделей* – стійкого та нестабільного функціонування, що у свою чергу позначається на системі безпеки загалом.

Щодо моделі нестійкого розвитку, то в її межах всі відмінності на рівні країн прив'язані до економіки. Такий економічний вимір лежить в основі розподілу країн на:

1. Розвинені.
2. Ті, що розвиваються.
3. Країни з перехідною економікою.

З огляду на це актуальним є кількісний вимір співвідношення кількості й якості соціально-економічного зростання. Дана теза підтверджує висловлену вище в роботі гіпотезу щодо важливості забезпечення комплексного оцінювання сталого розвитку України та рівня безпеки особистості, що можливо із урахуванням кількісних і якісних показників. Для цього можна використовувати систему індикаторів якості економічного зростання або індикаторів сталого розвитку.

Індикатори сталого розвитку – це показники, що характеризують зміну стану економічної, соціальної й екологічної сфер. Індикатори дають кількісну та якісну характеристику проблеми та дозволяють зробити оцінку ситуації, відзначити її зміни [11]. Отже, у моделі сталого розвитку поряд з економічними індикаторами мають місце індикатори розвитку соціальної

сфери й екологічної діяльності.

На погляд учених С. Бандури, В. Бульби, О. Мельниченка та ін. [1; 6], основними серед економічних є такі індикатори, що показують:

- зміну ВВП;
- обсяги інвестицій;
- зростання виробництва у галузях спеціалізації та ін.

Щодо екологічних індикаторів, то вони відбивають розмір антропогенного навантаження на довкілля, а саме: викиди, скиди, утворення відходів (див. наукові роботи [2; 3]).

Соціальні індикатори з позиції безпеки представлені науковцями через демографічні та інші показники, а саме:

- чисельність населення;
- природний баланс;
- тривалість життя;
- рівень доходів та бідності;
- стан здоров'я суспільства та ін.

На наше переконання, кількість вимірів сталого розвитку зростатиме й надалі, оскільки додасться група індикаторів, що відображають інформаційно-духовні характеристики розвитку (справжні заощадження, індекс розвитку людського потенціалу, збитки майбутньої економіки, природний капітал), які у перспективі ставатимуть дедалі вагомішими порівняно з існуючими. На шляху руху до сталого розвитку всі країни стають такими, що розвиваються, адже буде запропонована нова класифікація типів держав з урахуванням тривимірності груп індикаторів.

Перехід до сталого розвитку передбачає забезпечення безпеки у всіх відносинах, а загальна безпека, як зазначалося вище, також реалізується на шляху сталого розвитку. Такий тісний взаємозв'язок загальної (глобальної) безпеки країни, світової спільноти та сталого розвитку визначає особливості подальшого людського існування. Як методологічна основа такого бачення, можуть використовуватися всі засоби дослідження майбутнього, включаючи прогностичні, системні, ноосферні та інші підходи, що визначають специфіку проблеми соціальної безпеки загалом і безпеки особистості зокрема.

Безпека особистості – це певний варіант існування та розвитку, який виражає певну модель розвитку цивілізації. Навіть у рамках моделі нестійкого розвитку необхідно досягти певного рівня стабільності та безпеки, щоб можна було здійснювати перехід до стратегії сталого розвитку.

Учені І. Драган, Ю. Древаль, Є. Карташов та ін. [3; 9; 10] виокремлюють такі принципи забезпечення безпеки особистості:

- 1) збереження біосфери та біоцентризм;
- 2) коеволюція суспільства та природи;

3) рівних можливостей у задоволенні своїх життєво важливих потреб для теперішніх і майбутніх поколінь;

4) справедливості як відповідності між діями людей та їх громадським визнанням. Однак цей принцип рівності можливостей розвитку теперішніх і майбутніх поколінь вимагає його поширення також на покоління, які поки не існують. Деякі риси справедливості повинні бути перенесені на всі живі істоти, які людина не може безкарно використовувати у своїх цілях;

5) пріоритету морально-справедливого розуму й інтелектуально-духовних потреб та цінностей над матеріально-речовими.

У рамках загальновідомої тривимірної моделі сталого розвитку (соціальний – економічний – екологічний розвиток) передбачається лише соціальна, економічна й екологічна безпека. Екологічна ситуація у світі, вимога забезпечення екологічної безпеки призводять до того, що продуктивні сили повинні вдосконалюватися з урахуванням нових екологічних вимог, адже змінюється ставлення людей до предметів і сил природи, а отже, повинні змінюватися виробничі відносини, що їх виражають. Небезпека екологічного феномену змінила свідомість суспільства та запропонувала альтернативи через вирішення екологічних протиріч [5].

Особливий інтерес викликає проблема екологічної реструктуризації економіки як економічних відносин людей у процесі споживання та відтворення природних ресурсів. Такі відносини формуються у діяльності підприємств, організацій та відомств збереження природних якостей природних ресурсів.

Усі спроби реформування економічної системи без створення господарського механізму, який стимулював би економію ресурсних витрат, призвели до економічного та соціального «застою» суспільства. Такий механізм зможе функціонувати лише в умовах:

- оптимальної ринкової системи;
- нових принципів ціноутворення;
- фінансово-податкового регулювання;
- розвитку кредитних відносин щодо «вертикалі» та «горизонталі» у масштабі всієї країни.

Соціальні й економічні реформи, які реалізуються в державі, з концептуального погляду, слабо сприяють розбудові всіх відносин. Проте безпека особистості та сталий розвиток настільки тісно взаємопов'язані, що забезпечення такої безпеки передбачається не тільки в економіці та соціальній сфері, а й за всіма іншими вимірами, які будуть прийняті світовою спільнотою [9]. Таким чином, концепція безпеки особистості тієї чи іншої держави повинна відповідати *новій моделі сталого розвитку*, оскільки прийнята тією чи іншою державою концепція цієї безпеки повинна за всіма видами соціальної безпеки

доповнюватись відповідною концепцією сталого розвитку.

Зазвичай до основних суб'єктів соціальної безпеки відносять особистість (її правничий характер і свободу), суспільство з її матеріальними і духовними цінностями, конституційний лад, суверенітет і територіальну цілісність держави [Там само]. Як видається, в новій моделі сталого розвитку забезпечення безпеки особистості має не тільки соціально орієнтований, а й соціоприродний характер. Тому поряд з основними соціальними об'єктами до об'єктів безпеки має увійти також природа з її екосистемою, біосферою загалом. Збереження локальних екосистем необхідне забезпечення регіонального сталого розвитку, господарська діяльність має бути у відповідних екологічних рамках, тобто не більше господарської ємності екосистем. Забезпечення їхньої безпеки, збереження та продовження природного розвитку також передбачається концепцією соціоприродної безпеки [5].

Не зберігши біосферу у її природному вигляді, неможливо забезпечити сталий розвиток системи «суспільство – природа» як взаємозв'язок складових. Отже, головна ідея сталого розвитку – виживання й безперервний розвиток людської цивілізації в умовах збереження навколишнього та безпекового середовища.

У продовження відзначимо, що процес глобалізації істотно впливає на розв'язання проблеми соціальної безпеки й безпеки особистості. Зусилля, спрямовані на забезпечення безпеки окремо взятого об'єкта (держави, суспільства, особистості, підприємства тощо) повинні одночасно сприяти й глобальній соціальній безпеці, тобто безпеці всього людства. Оскільки безпека цивілізації залежить від збереження біосфери, її стійкості та природної еволюції, тому необхідне забезпечення безпеки (збереження) природного середовища. Будь-які рішення та дії щодо забезпечення соціальної безпеки не повинні суперечити міжнародним імперативам сталого розвитку.

Таким чином, найважливішою умовою реалізації актуальних завдань економіки є перехід на нову модель сталого розвитку з певним вираженням публічним управлінням соціально-економічних процесів, що гарантує належне функціонування багатокладної економіки та забезпечує збалансоване вирішення соціально-економічних завдань з метою задоволення потреб теперішнього та майбутніх поколінь. При цьому детерміноване задоволення потреб раціональним і достатнім забезпеченням ресурсами змушує визначити сталий розвиток, насамперед, на основі можливості використання методів та засобів забезпечення безпеки особистості.

Аналіз сучасного стану та тих тенденцій, що притаманні публічному управлінню у сфері сталого розвитку та забезпечення безпеки особистості дає змогу стверджувати, що в усьому світі відбуваються зміни моделей такого

управління в напрямку формування та забезпечення «соціальності»:

1. Згуртування.
2. Партнерства.
3. Справедливості.
4. Системи безпеки.

Ця соціальність має різні етапи формування в тих чи інших країнах світу, і залежить від стану розвитку окремо взятої держави (розвинена економічно, країна, що розвивається тощо).

Розгляд наукових публікацій [1] у межах обраної проблематики дає підстави стверджувати, що в усьому світі соціально-економічними та культурно-історичними джерелами виникнення та, відтак, розвитку публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку є такі:

- європейська соціальна ідея;
- погляди на соціальну та правову державу як основу концепції соціальної безпеки загалом і безпеки особистості зокрема;
- уявлення про соціальне партнерство, згуртованість і справедливість;
- модель саморегулювання західного суспільства, що представлена тріадою «державна – суспільство – ринок»;
- національні традиції публічного та державного управління;
- забезпечення системи безпеки;
- організація соціально-трудова відносин у поєднанні з інноваціями в політичній, економічній, інформаційній та інших суспільно важливих сферах.

На цій підставі можемо обґрунтувати тезу, що має місце взаємозалежність модернізації публічного (державного) управління в умовах переходу від «індустріалізму до постіндустріалізму» і формування інституціонального безпекового середовища, що реалізує державну політику сталого розвитку в контексті забезпечення системи безпеки.

Зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, виявлено, що організація публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку в державах-членах ЄС істотно відрізняється від вітчизняної. Європейська організація відзначається власним відбитком національних традицій і відповідних моделей соціально орієнтованої держави (соціал-демократичної, ліберальної, консервативно-корпоративної, загального добробуту, патерналістичної тощо) [9]. Ці моделі доволі різняться між собою, але загальними принципами публічного управління в досліджуваній сфері є нормативне визначення соціальної захищеності, згуртованості, безпековості, визнання ідентичності та партнерства.

Крім того, встановлено, що особливостями публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку є те, що цей

розвиток у країнах-членах ЄС визначається спільною європейською соціальною ідеєю. Її відображено в концептуальних і правових засадах забезпечення соціальної безпеки на загально національному й регіональному рівнях. Такий стан речей – це результат вжиття координуючих, мотивуючих та консультативно-дорадчих заходів, які вживалися інституційними структурами ЄС. Ці заходи спрямовувалися на підвищення результативності функціонування системи публічного управління, а також приведення її у відповідність із загальними стандартами якості публічного управління відповідно до моделі «належного врядування» [Там само].

Варто відзначити, що реалізація моделі «належного врядування» передбачає таке:

- 1) підвищення ефективності витрачання коштів за рахунок орієнтації на результат;
- 2) забезпечення демократизації державної служби;
- 3) передачу все більшої кількості повноважень від державних інституцій до недержавних структур;
- 4) зниження рівня корупції та унеможливлення її кристалізації за рахунок регламентації та забезпечення прозорості адміністративної діяльності;
- 5) здійснення профілактики й удосконалення засобів вирішення конфліктів інтересів «держава – суспільство – бізнес»;
- 6) орієнтування на партнерські відносини з громадянами;
- 7) забезпечення оперативності надання ним якісних державних послуг тощо.

З'ясовано, що вищевказаний загальноєвропейський принцип у сфері публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку реалізується в таких країнах Європи (деякі з яких є членами ЄС): Великобританія, Німеччина, Польща, Румунія, Фінляндія, Франція, Чехія, Швеція та ін.

Усім цим країнам притаманні загальні властивості історичних передумов формування сучасного інституційного безпекового середовища в контексті забезпечення сталого розвитку. При цьому може бути акцентовано, що для України цікавим для вивчення й можливої аплікації є досвід ФРН і Республіки Польщі в розбудові систем забезпечення соціальної безпеки, згуртованості та партнерства. Адже соціальна політика ФРН ґрунтується на консервативній моделі поступального формування соціальної держави. Це дозволило стати ФРН регіональним лідером у Центральній Європі в напрямку забезпечення безпеки та сталого розвитку.

Висновки. Отже, для забезпечення сталого розвитку потрібні скоординовані дії уряду та зусилля суспільства, здатні створити нові точки

зростання й сформувати механізми поступового переміщення ресурсів у нові перспективні сфери господарської діяльності. Зважаючи на це, важливим є визначення напрямків коротко-, середньо- і довгострокового публічного управління у сфері забезпечення сталого розвитку та безпеки людини. На дослідженні саме цих аспектів уважаємо за доцільне зупинитися детальніше.

Література:

1. Бандура І.С. Формування державної соціальної політики в Україні : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 ; Нац. ун-т цив. захисту України. Харків, 2017. 20 с.
2. Домбровська С.М., Коврегін В.В., Коленов О.М., Помаза-Пономаренко А.Л. Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2017. 244 с.
3. Карташов Є.Г. Державне управління стійкістю регіональних еколого-економічних систем: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : ТОВ «ДКС Центр», 2015. 378 с.
4. Кузнецова І. Безпека через розвиток. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2000. № 2 С. 17-29.
5. Крюков О.І, Омаров А.Є. Теорії екологічного розвитку государства в контексте екологічної безпеки. *East Journal of Security Studies*. 2017. № 2. С. 136-153.
6. Мельниченко О.А. Економічна безпека як складова національної безпеки. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). Ч. 6. С. 1230-1233.
7. Наше общее будущее : Докл. Междунар. комис. по окружающей среде и развитию (МКОСР) : пер. с англ. / под ред. С. А. Евтеева, Р. А. Перелета ; предисл. Г. Харлем Брундтланд. Москва : Прогресс, 1989. 371 с.
8. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://rada.gov.ua/>.
9. Помаза-Пономаренко А.Л., Древаль Ю.Д. Проблематика державно-правового регулювання соціальної безпеки. *Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 травня 2019 р.). Харків, 2019. С. 209-210.
10. Помаза-Пономаренко А.Л., Медведєва Д.О., Драган І.О. E-governance as a tool of establishing feedback with the public and conflict resolution. *Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»)*. 2021. Вип. 1 (14). С. 110-116.
11. Урсул А.Д. Забезпечення безпеки через сталий розвиток. *Безпека Євразії*. 2001. № 1. С. 443-456.

References:

1. Bandura, I.S. (2017). Formuvannia derzhavnoi sotsialnoi polityky v Ukraini [Formation of state social policy in Ukraine]. PhD thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Dombrovska, S.M., Kovrehin, V.V., Kolienov, O.M., & Pomaza-Ponomarenko, A.L. (2017). Derzhavne upravlinnia u sferi bezpeky sotsialno-ekoloho-ekonomichnykh system [State administration in the sphere of safety of social, ecological and economic systems]. Kharkiv: NUTsZU [in Ukrainian].
3. Kartashov, Ye.H. (2015). Derzhavne upravlinnia stiikistiu rehionalnykh ekoloho-ekonomichnykh system: teoriia, metodolohiia, praktyka [State management of the sustainability of regional ecological and economic systems: theory, methodology, practice]. Kyiv: TOV «DKS Tsentr», [in Ukrainian].

4. Kuznetsova, I. (2000). Bezpeka cherez rozvytok [Security through development]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, 2, 17-29 [in Ukrainian].
5. Kryukov, O.I., & Omarov A.E. (2017). Teorii ekologicheskogo rozvitiya gosudarstva v kontekste ekologicheskoy bezopasnosti [Theories of ecological development of the state in the context of environmental security]. *East Journal of Security Studies*, 2, 136-153 [in Russian].
6. Melnychenko, O.A. (2015). Ekonomichna bezpeka yak skladova natsionalnoi bezpeky [Economic security as a component of national security]. *Molodyi vchenyi – A Young Scientist*, 2 (17), Ch. 6, 1230-1233. [in Ukrainian].
7. Nashe obshchee budushchee [Our Common Future]. Dokl. Mezhdunar. komis. po okruzhayushchej srede i razvitiyu (MKOSR) – Report of the Intern. commissions on environment and development. (1989). S.A. Evteeva, R.A. Perelet, G. Harlem Brundtland (Eds.). Moscow: Progress [in Russian].
8. Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <https://rada.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Pomaza-Ponomarenko, A.L., & Dreval, Yu.D. (2019). Problematyka derzhavno-pravovoho rehuliuвання sotsialnoi bezpeky [Issues of state legal regulation of social security]. *Derzhavne upravlinnia u sferi tsyvilnoho zakhystu: nauka, osvita, praktyka – State management in the field of civil protection: science, education, practice: scientific & practical conf. for international participation*, (17-18 May 2019). (P. 209-210.). Kharkiv [in Ukrainian].
10. Pomaza-Ponomarenko A.L., Medvedieva D.O., & Drahan I.O. (2021). E-governance as a tool of establishing feedback with the public and conflict resolution. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriya «Derzhavne upravlinnia» – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Series "Public Administration"*, 1(14). C. 110-116. [in Ukrainian].
11. Ursul, A.D. (2001). Zabezpechennia bezpeky cherez stalyi rozvytok [Ensuring security through sustainable development]. *Bezpeka Yevrazii – Security of Eurasia*, 1, 443-456 [in Ukrainian].